

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

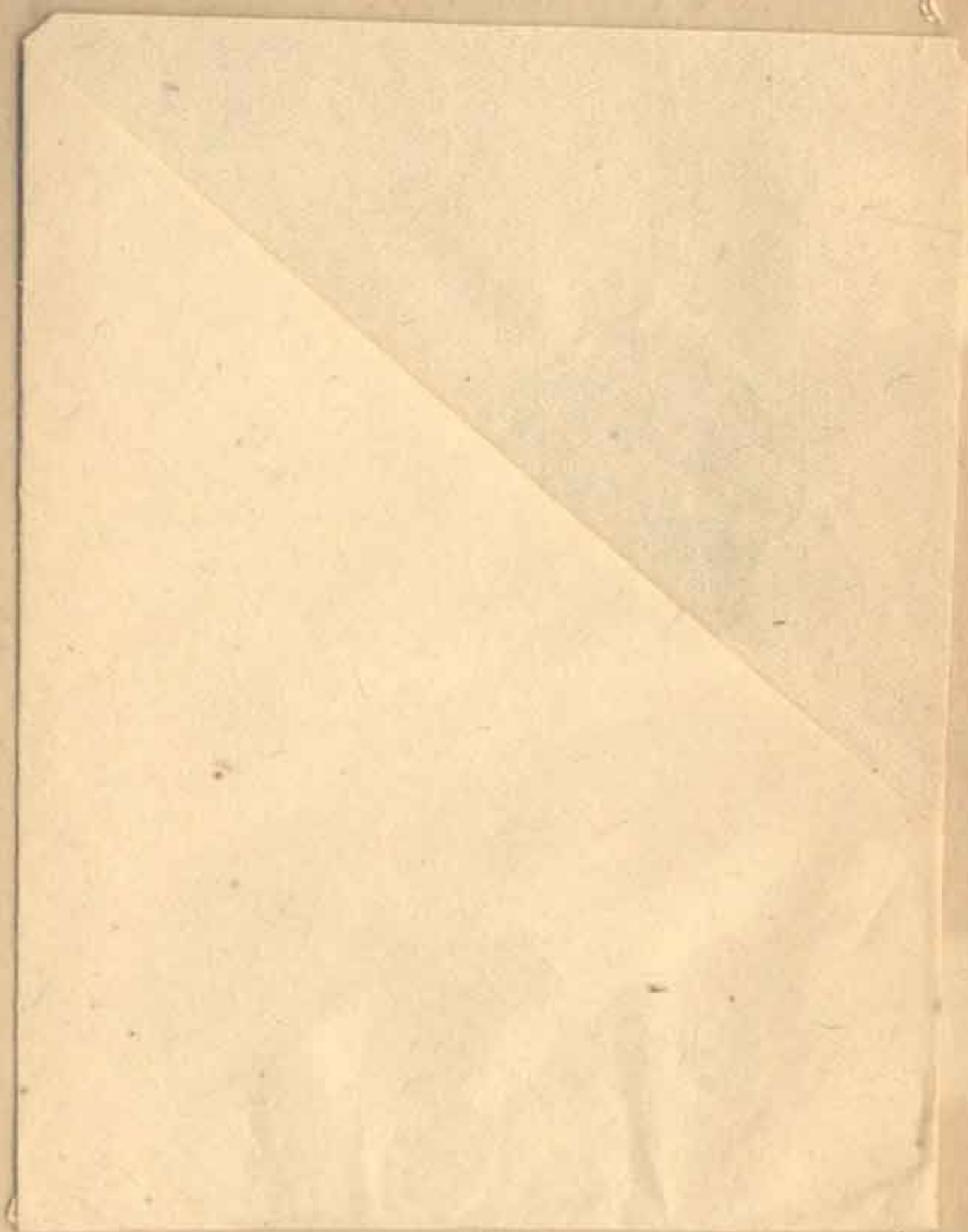
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

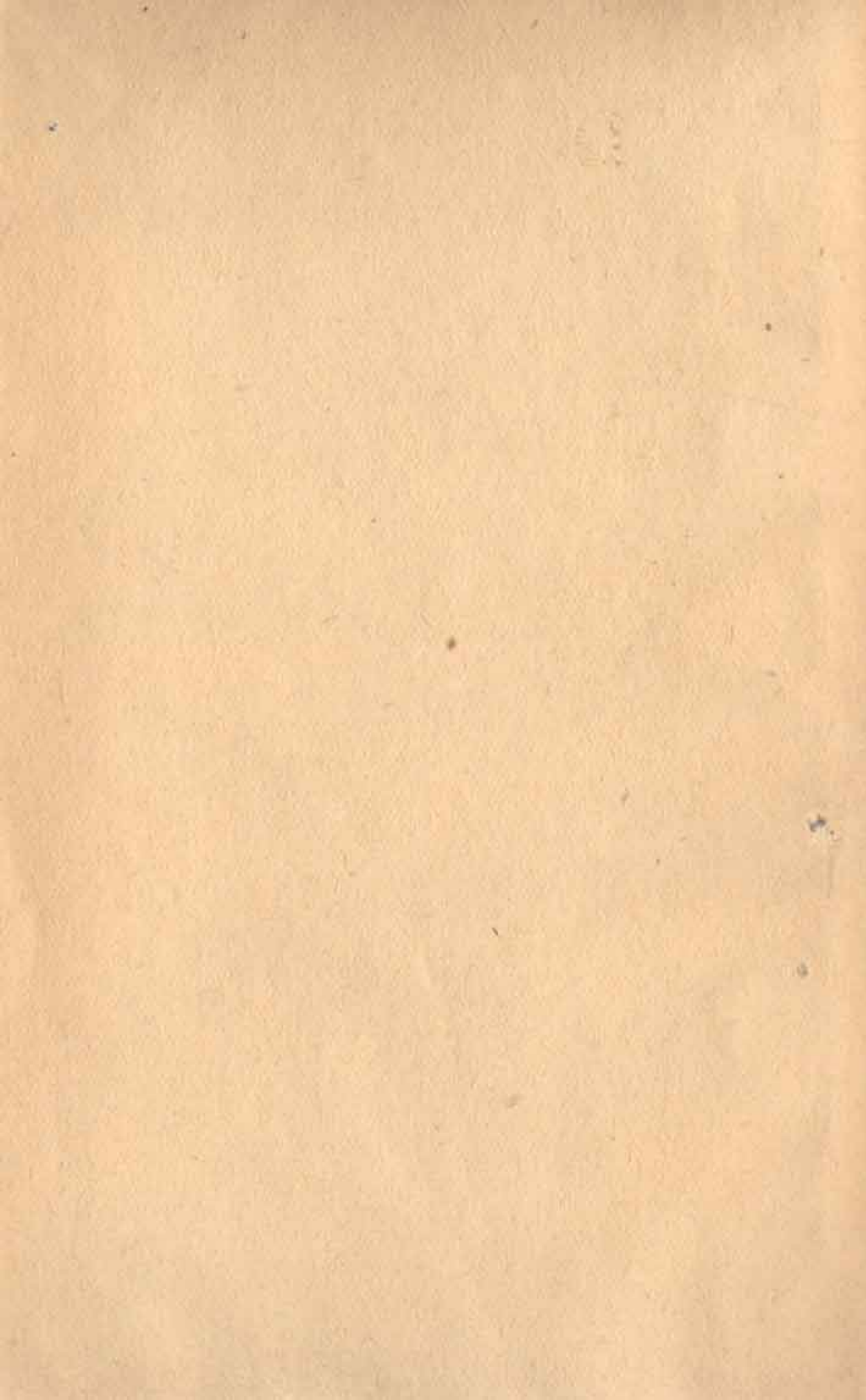
Adapt — remix, transform, and build upon the material

2995

1924

1924

ՀԱՄԱՌՕՏ ՁԵԻ
Ի ՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԸՆ
Տ Ա Ճ Կ Ե Վ Ա Ր

2995

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Յ • ՄԻԻ ՀԵՆՏԻՍԵԱՆ
= Ռ Յ Ա =

THE UNIVERSITY OF
CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILL.

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
505 EAST LAKE STREET
CHICAGO, ILL.

ՀԱՄԱՌՕՏ ՁԵԻ
ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՃԿԵՎԱՐ

ԵՕԶՂԱԹ ԽԱՆԷՏԱՆԸ ՔԱՏԻՄԷԼԷՐԻՆՏԷՆ

ՄԱՀՏԵՍԻ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԲԱՐՁՐԱՇՈՒՔ ԵՒ ԲԱՐՁՐԱՏՈՀՄ

ԱՀՏԵՍԻ ՕՀԱՆ ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ

ԱԶՆՈՒԱԶԱՐՄ

ՄԱՀՏԵՍԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱՆԸՆ

ԱԶԳԱՍԷՐ ՔԱՅՐԷԹԼԷՐԻ ԻԼԷ

ԸՍՏԱՄԲԱ ՕԼՄՈՒՇՏՈՒՐ

ԻԻԼ ԳՕՍԹԱՆԹԱՆԻՅԷ

ՄԻԻՀԷՆՏԻՍ ՕՂԼՈՒ ՅՕՀԱՆՆԷՍԻՆ

ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԷ

= 1851 =

ԱՌ ԱԶԳԱՍԵՐ ԵՒ ՃՇՄԱՐՏԱՍԵՐ

ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Այժմ վե կիւնտիւղ ազգը
մըզըն կիւղէլ քայրէթլերի նէ
տերէճէլերէ իւքսէլտիղի պիւ
թիւն միլէթլերէ կիւնէշ կիպի
աչիքեարէտիր (քի ինքեար էտէ
մէզլեր) . Ֆաքաթ պազը ուզաք
վէ քէնար մահայլերին Ֆաքըրը
ղը վէ բերուչանըղը զալիպ օ
լուպ, Ֆարղ վէ իճապ օլան իլիմ
լերին թահսիլ լայըգը իլէ պու
լունուպ կէօրիւնմէտիղի հայ
տէ, (եանի բերուչան մահայ
լերին Ֆաքըր քահանայլարըն
տա) օլ պիւթիւն Ալբրօքայը
կէղիպ Քօլէճ՝ Վէնէտիկ՝ Վէն

7
նա վէ սայիր պէօյլէ միւթէպէր
մահայլէրի պէքլէյէն օլ խոհեմ
վէ ալիմ քիմսէլէրէտէ եաքրչ
տրրամամ շու սէօղիւ տէմէլէ
րինի . (եանի բարոյական պիւ
մէյինճէ խոստովանութիւն էթ
մէք օլմագ տէյու) իլէ մէմուլ
խտէրիմ քի՝ Մօսկատա , Թիֆ
լիզտէ , Տատամպօլտա , Նզմիւ
տէ , վէ սայիր տույամատրղը
մրղ մահայլէրտէ քի՝ մէթիհէ
սէզա ճեմարանլարրմրղտան վէ
գպրատունլարրմրղտան իլէրի
կէլէն՝ կէրէք եկեղեցականլա
րրմրղն վէ կէրէք աշխարհա
կանլարրմրղն մէթիհէլէրինի ի
տիպ սէվինիրլէր . “ Գի որ սի
րէ զՆստուած , սիրէ նա և զեղ
բայր իւր ” . (ՅՊ . 7 . 19 – 21) :
Պա խուսուս հէր նէ քատար

բէնար մահայլէրտէ պուլու
 նուպ, ֆազրը հայլէրինտէ իսէ
 լէր տէ պու ճիւմլէ օլ պէյէ
 նիլմէյէն քահանայլարըմըզ ի
 ճապ օլանը թահսիլ իտիւպ վէ
 թէճրիւպէ օլմայրնճէ նէ քա
 հանայու թի էտէպիլիլիլէր, վէ
 նէ տէ խոստովանու թի. հաթ
 տէ է օյլէլէրի ճեռնադրու թիւն
 օլմասըն տէյու զայէթ կիւզէլ
 տրդգաթլէր վար :

Պագաթ իշտէ պու տէ ֆա
 պու աչըք վէ մուխտասարիճէ
 ճեւ խոստովանու թեան տէնի
 լէն թիւրքճէ տետրակ, մահսէ
 բէրուչան մահայլէրիմիզին ֆա
 թրը քահանայլարը վէ ֆաթրը
 ժողովուրդլարը իջիւն օլուպ,
 ջիւն օլա քի խոստովանու թիւն
 խորհուրդ ունա տայիր իճապ վէ

րուխասաթ օլան քիթապլարը ալ
 մայա էհտաճիյէթլէրի օլուպ ,
 միւտայրմ էլտէ էտէմէյէրէք
 պարտականութիւնտա քալարն
 լարա քայրէթէն՝ քէնտի քուտ
 ըթիմ քեաֆիմի տէյիլմի , միւլ
 հազա իտէմէյէրէք . վէ պիր տէ՝
 թաքսիրաթ պուլունուր իսէ ,
 ավֆընըզ ումուտու իլէ՝ իշպու
 աչըք վէ մուխտասարիճէ աշ
 խատութիւն միւհտաճիյէթի
 օլանա մաքպուլէ կէջէր մէմու
 լինտէ տիր :

1851 Փետրւար 1 .
 յՍ-սո-Տեարանն
 Եօղ Ղափոս :

Արամեան փրայոս
 Գալոսապ
 Իբր վարժապետ
 Էփնալէրի :

Խոստովանանքացրոս Քարչ օլան Տապալէլէր :

Առէք հոգի սուրբ , եթէ ումեք թո՛ղ
դուցուք զմեզս՝ թողեալ լիցի նոցա .
(Երվե . ի . 10 - 24) :

Պու իշխանութիւնուն ներդործու
թիւնու Աւաքեալարոս մախսուս ,
վէ ծնարրն յաջորդարը քահանայա
րոս մախսուս , ախէր քիմսէլէրէ աւ
լա վէ ապրա մախսուս տէյիլ քի տէյիլ :

1 . ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ տիյնէյէճէք քա
հանայ՝ քէնտիւսի խոստովանեալ վէ ար
ձակեալ օլմալը (Բժիշի Բժշիեա զանյն չո) .
պաղը պաղըլը չէօղէմէղ . պատահու
մա կանոն օլմաղ :

2 . « Նովին բանիւն արձակեմ զքեղ՝ »
քէլամը , աղղրնտան չըքտըղը վաքըթ ,
միւճէրրէթ՝ վէ միւճէրրէթ քէնտիւսի
պու ուղիղ դիտաւորութիւնտա օլմալը .
եանի՝ Նստուածային օլ քէլամ իլէ , պէն
պուրատա արձակել էտէրսէմ պու որդի
յի՝ սէմալէրտէ տախի արձակել օլտու .
(Տապի . ԺԸ . 18) :

3 . Խոստովանաորդինին ըիղասը օլմա

տըքտան սօնկրա , օլ կիւնաս աշիքեարե-
յէ չըքմաք օլմաղ :

4. Պիր կիւնաս , իքի քահանայէ տէ՛
այրը այրը խոստովանել օլունմուշ , խոս-
տովանաորդինին ըիզասը օլմատըքտան
սօնկրա՝ օլքահանայլար օլ կիւնաս իչիւն
պիրի պիրինէ պիր սէօղ աչմաք օլմաղ :

5. Պուլունտուղու պէլտէնին ատէթ
օլան կիւնասլարը (Ֆէր* իբէ պիլիլէ քասար)
արաշտըրմաք , տէյիլ սօրմաք . չիւն պիր
սէմթտէքի կիւնաս , օլա քի պիր սէմթ-
տէ օլմասըն (Էանի Արասիսպանիս օլան կի-
նակլար՝ Անասօլո-սա օլմաղ . Անասօլո-սա օլան՝
Ֆրէնկիսպանիս օլմաղ) . պէօլէտէ՝ պիր մէմ-
լէքէթտէքի օլան կիւնաս , օլա քի ախէր
մէմլէքէթտէ օլմասըն . պիլմէտիղի՝ տույ-
մատըղը՝ կիւնասը հաթըրա տիւշիւըմէք
օլուր :

6. Աչըք աչըղա՝ Ֆիլան կիւնասը իշ-
լէտի՞ն մի սօրմաք պաշկա շէյ տիր , քեա-
միլանէ արաշտըրմաք պաշկա շէյ . վէ պու-
արաշտըրմաք տախի , խոստովանաորդի
եալընըղ քէնտի կիւնասլարընը (Կէյիլ ա-
խէր պիր քիմէնին) նէ աղըրլաշտըրարաք , վէ
նէ հաֆիֆլէնտիրէրէք , վէ նէ տէ Էօր-
թէրէք , թէք թէք իքրար Էթտիքտէն
սօնկրա՝ իճասլընա պաքարաք օլուր :

7. Մի և նոյն կիւնահարն թէրէճէլէ-
րինի աղնամանըն եօլու :

1. Օլ կիւնահար իշէյէն նամարլ ատէմաիր :

2. Օլ կիւնահար նամարլ կիւնահարլ :

3. Օլ կիւնահար նիշիւն իշէմիշ :

4. Օլ կիւնահար նամարլ մահալտէ իշէմիշ :

5. Օլ կիւնահար նամարլ ատէմ իլէ իշէմիշ :

6. Օլ կիւնահար նամարլ իշէմիշ :

7. Օլ կիւնահար նէ վագըթ իշէմիշ :

8. Օլ կիւնահար քաճ քէրրէ իշէմիշ :

8. Խոստովանահարըն պօրճու տուր
խոստովանարդ իսինէ սէօլէմէք վէ էօյ-
րէթմէք տօղրու շայր մեր , շաւատամք
ի մի Նստուած , շաւատով խոստովանիմ .
Նկանիմք առաջի քո . Մեղայ ամենաոր .
Շայր սուրբ զքեզ : Պա խուսուս պիր
ժողովուրդու , եախութ քէնաիւ խոս-
տովանարդ իսինի պիր կիւնահարա կէօր-
աիւղինտէ սէօլէմէք նասիհաթ վէրմէք
կիզլիճէ :

9. Խոստովանահարըն պօրճու տուր
խոստովանարդ իսինէ սէօլէմէք վէ էօյ-
րէթմէք տօղրու խաչ չըքարմայր , եա-
քըքըքըք ճնրադրու թիւնու , (իճապ օլան
վագըթի) . սուրբ Պատարագտա , սուրբ
Նէտարանտա , Սք — Նստուածտա , (վէ
սայիր իճապ օլան վագըթի) պաշ աչըք այաք-

տա օլմայր . օթուրտուղու վագրթ տիղ
 չէօքմէյի . իւքսէք սէս իլէ աղօթք օլմա
 զը . սէօղ սէօհսպէթ ապլա օլմազը . (իւլլ
 նիսս Ռայիֆէսիսպէ) . սք Պատարագտա՝ ( ) րհ
 նեալք — եղերուքա՝ եախուլթ Վեցո — տէր
 — զժողովուրդսա քատար տուրմայր . բա
 զար կիւնելրի Վեղաբերից — Վեւտարան
 տիյնէմէնին պօրձ օլտուղու , և այլն :

10 . Խոստովանահայրըն պօրձու տուր
 խոստովանաորդիսինէ սէօյլէմէք վէ էօյ
 րէթմէք , չօճուքլարընըն դպրատունա
 կիթմէսի , անպատճառ ճշմարիտ քրիստո
 նէուլթիւն վէ աղգասիրուլթի էօյրէնմէ
 սի , պա խուսուս՝ ապաշխարուլթիւն ,
 խոստովանուլթիւն , հաղորդուլթիւն վա
 գրթլարընը տույուրմաք :

11 . Խոստովանահայրըն պօրձու տուր
 կիւնահ էերինէ քօյմայարաք՝ ժողովուր
 դըն աղզընտա էղպէր օլան էէմինելրի ,
 եալանլարը , քիւֆիւրլէրի , զէմմլէրի վէ
 խրրսլանլպտա չօճուքլարընա , եախուլթ
 սայրուսինէ օլան իլէնճլէրի (անէճքլէրի)
 ապլա եաբարըրմամաք , իլլէ խրատեւ էթ
 մէք :

Վլլէրի կէզիպ աղնամաք (Կէյլէիլէի է
 չէն , Գարայ էլէն վէ սայիւ ճիհէիլէր էլէն)
 իլլէ հեթանոսական վէ հերետիկոսական

չար և մուրար զիւիւմէր սէշիւիր իսէ՛քեա-
միլանէ խրատել էթմէք , էօլթէքեար օլ-
մատրղը հալտէ՛քէնտիւսինտէն աքլը էվ-
վէլ քրիստոնեայ վէ ազգասէր քիմսէլէ-
րէ կիզլիճէ հապէր վէրմէյի :

Պա խուսուս նուսխա տէնիլէն շէյի
հէր նէ օլուր իսէ օլսուն տալա ալտրթ-
մամաք . ամմա հատայրմըշ՝ խոստովա-
նութիւն օլսուն , բժշկութեան Նէտա-
րան օգուտսուն , խաչահանգիստ էթտիր-
սին , տէր ողորմեա ծանուցում էթտիրթ-
սին , բէհրիզ տուրսուն , հէքիմլէրէտէ
պաքտրթսըն , անյայտ և անընդունակ
մէզարլարտա նէ՞ իշի վար :

12. Քօյոն վէ քո-ղո- Տիսալի ժողովո-ր-
դոն իլինէ , քօյոն վէ քո-ղո- Բօսսո- արլըն-
քա կիլլէնիշ զէհրլէյիճի Ճանալարլարը սօքմամա
(Եանի քարոյիլ իճ՝ հէքիճ իճ՝ վէ վարթապիլ իճ
պէյլէլլի քաիի) :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԻ

ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ

ՈՐԴԻՒՄ ԴԵՍԿՐԻՄ ԿԱՅՈՒՄԻ ՂՔԵՂ . . .
զարիւն նր 'ի ձեռաց քոյ խնդրեցից . . .
(Եղեի . Գ . 18) :

Եւ քահանայքն ոչ ասացին՝ ո՞ւր է նոր .
և վերակացուք օրինաց իմաց՝ ոչ ծանեան
զիս . և հովիւքն ամբարշտեցան յիս .
և մարգարէքն մարգարէանային Ռահա
ղու . և զինի անշահիցն երթային . վասն
այնորիկ տակաւին դատեցայց ընդ ձեզ՝
ասէ տէր . և ընդ որդիս որդւոց ձերոց
դատեցայց . (Երեմ . ք . 8 . 9) :

Խնդրեցից զվրէժ 'ի տանէ նորա մին
չեւ ցյաւիտեան . վասն անօրէնու թեան
որդւոցն նորա . զի հայհոյէին զաստուած .
և նա ոչ խրատէր զնս . (Ա . Բազ . Գ . 13) :

Վուք էք աղ երկրի . . . դուք էք լոյս
աշխարհի . . . այնպէս լուսաւորեցէ լոյս
ձեր առաջի մարդկան . որպէս զի տես
ցեն զդործս ձեր քարիս . (Տապի . Է . 13 .
16) :

Գնացէք այսու հետև աշակերտեցէք . . .
մկրտեցէք զնսսա . . . ուսուցէք նոցա պա-
հել զամենայն . (Տապի . իբ . 18 . 20) :

Այլթայք յաշխարհ ամենայն . քարոզե-
ցէք զաւետարանն արքայու թեան ամե-
նայն արարածոց . (Տարի . թե . 15) . կար-
գա մինչեւ ցվերջն :

Օգոյշ կայցէք անձանց և ամենայն հօ-
տիդ . յորում եդ զձեզ հոգին սուրբ . տե-
սուչս հովուել զժողովուրդս ան , զոր ապ-
րեցոյց արեամբն իւրով . (Գործ . ի . 28) :

Այլ օրինակ լինիջիր հաւատացելոց .
բանիւք՝ գնացիւք՝ սիրով՝ հաւատով և
սրբութեամբ . (Ա . փիճ . իբ . 12) :

Օր ետ մեզ տէր ՚ի շինել , և ոչ ՚ի
քակել զձեզ . (Բ . կորն . թ . 8) :

Օպդ եթէ առնիցես և զանձն ապ-
րեցուսցես , և զայնսսիկ որք քեզն լսի-
ցեն . (Ա . փիճ . իբ . 16) :

Իսկ եթէ ոք՝ այլ ազգ ինչ ուսուցա-
նիցէ , և ոչ անսայցէ ողջմտութեան բա-
նից տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի , և
լստ աստուածապաշտութեան վարդապե-
տութեանն , այնպիսին հպարտացեալ է ,
և ոչինչ գիտէ . . . բայց դու մերժիջիր
յայնպիսեացն . (Ա . փիճ . իբ . 3) :

Վայ է ինձ եթէ ոչ աւետարանեմ .
(Ա . կորն . թ . 16) :

Հաստատուն կացեք, և պինդ կալա-
րուք զաւանդութիւնն զոր ուսարուք ե-
թէ բանիւ և եթէ թղթով. (Բ. Թ. Բ.
Է. 14).

Օյի գիտասցեա թէ արպէս պարտ ի-
ցեք թէ զ'ի տան աստուծոյ շրջել. որ է ե-
կեղեցի աստուծոյ կենդանւոյ, սիւն և
հաստատութիւն ճշմարտութեան. (Ա.
Կիճ. Գ. 15). և այլուք բազում:

Ը.

Ք Ի Մ Տ Ի Ր

ԵԱՆԻ ՕԼ ԿԻՒՆԱՏԸ ԻՇԼԵՅԵՆ ՆԱ՞ՍԸ Լ ԱՏԵՄՏԻՐ

Արթեան՝ մը՝ անկիրթ մի .

Եկեղեցական՝ մը՝ աշխարհական մը .

Եաշլը՝ մը՝ եաշարդ մը .

Իվլի մի՝ էրկէն մի .

Թէրքի տիւնեան՝ մը՝ տիւնեալի մի .

Վարիյէթլի մի՝ Ֆաքրը մը .

Սանդ մը՝ իլէթլի մի . և այլն :

Օրինակ քննելոյ թերեւեւ չեղողն՝ թէ
և նոյն կիսակրէն աղբը աղնաշրջապատ, խո-
հէ՛՛՛՛՛՛՛ խոսարձանակայր լեւե իհալէ օրն-շար-ը իճապը :

Արթէ ոչ կամիք լսել ինձ, սուր կերի-
ցէ զձեզ . (Եսայ . Թ . 20) :

Եւ զճառայդ անպիտան, հանէք ՚ի
խաւարն արտաքին . անդ եղիցի լալ և
կրճել ատամանց . (Տապի . իԷ . 30) :

Արթայք յինէն անիծեալք ՚ի հուրն
յաւխտե՛նական . (անդ . իԷ . 41) :

Ըստուած մեղաւորաց ոչ լսէ . (յօհ .
ը . 31) :

Ըմենայն սուրնի զոր ոչ անկեաց հայր
իմ երկնաւոր խլեացի . (Տապի . իԷ . 13) :

Բ .

Ն Ե ° Տ Ի Բ

ԵԱՆԻ ՕԼ ԿԻՒՆԱՀ ՆԱ ° ՍԸԼ ԿԻՒՆԱՀ ՏԸԲ

Ներելի մի մահացու մու .

Ներելիստէն հասրլ օլան մահացու-
լարըն հա՛նկըսըարը , ևն :

Օ . ի՞ր օլան կի-նակարըն նէ օլսո-ղո- աղնա-
չըլարբաս , խոսարովանարըրիչէ Ֆարղ օլան մարտի-
լէրի հախըրբաս իպէրէ՛ս՝ խոհէ՛մ խոսարովանակայրլէրի
իհալէ օլմո-չսո-ր իճասը :

Ուր որդն նոցա ոչ մեռանի . և հուրն
ոչ շիջանի . (Տարի . [Ժ . 43) :

Վալ իցէ քեզ կաղ մտանել 'ի կեան-
սըն յաւիտենից , քան երկուս սոս ունիլ
և անկանիլ 'ի գեհե՛ն 'ի հուրն անշէջ .
(Տարի . [Ժ . 44) :

Ոչ գիտէք՝ զի անիրաւք զարքայու-
թիւնն աստուծոյ ոչ ժառանգեն . մի խա-
բիք , ոչ պոռնիկք , ոչ կռապարիշտք , ոչ
գողք , ոչ ագահք , ոչ արբեցողք , ոչ
բամբասողք և ոչ յախշտակողք՝ զարքա-
յուլին այ ոչ ժառանգեն . (Ա . կորն . ց . 9) :

Վուցէ եկեալ յանկարծակի գտանի-
ոէ զձեզ 'ի քու՛ն . (Տարի . ժԳ . 36) :

Գ.

Ն Ի ° Զ Ի Ի Ն

ԵԱՆԻ ՕԼ ԿԻՒՆԱՅԸ ՆԻ ° ՍԵՊԵՊԵ ԻՇԼԵՄԻՇ

Սիւ հաաճիցէ թիւտէն մի .

Նիջիւն միւ հաաճ .

Լյլիկ իջիւն մի .

Վէօթիւլիւկ իջին մի .

Քասապահաճննէք մի . և այլն :

Օ իբր օլան սեպեպիւրի թերեճեւերիսպէն՝ թե
և նոյն կի-նաներն աշտուշտ աշխատարարսա՝ խո-
հեճ խոսարդանահայրեւերէ իհալէ օլճո-շար-ր իճասիւ :

Եւ արկցեն զնոսա ՚ի հնոց հրոյ . անդ
եղիցի լալ . և կրճել ատամանց . (Տապի .
ԺԳ . 42) :

Եւ երթիցեն նորա ՚ի տանջանսն յա-
ւիտենականս . (Տապի . իԷ . 46) :

Ոչ գիտեմ զձեզ ուստի էք . ՚ի բաց
կացէք յինէն , մշակքդ անիրաւութեան .
(Ղ-ի . ԺԳ . 27) :

Որ ոք զամենայն օրէնսն պահիցէ , և
միով իւրիք ինչ գթիցէ , եղեւ ամենայն
օրինացն պարտապան . (Կաթ . յակ . Է . 10) :

Դ .

Ն Ե՞Ր Տ Ե

ԵԱՆԻ ՕԼ ԿԻՒՆԱՅԸ ՆԱ՞ՍԸԼ ՄԱՏԱԼՏԵ ԻՇԼԵՄԻՇ

Սուրբ մահալոտէ մի ,

Լոտէ թա՛, պիր մահալոտէ մի .

Քալապալը քլլ՞ մահալոտէ մի ,

Թէնհան մահալոտէ մի . եւ այլն :

Օ ի՞նչ օլան ճահալլէրին թէրէճէլլէրինպէն՝ թի
 եւնոյն կի-նահըն աշըրլըշը աշնաշըլլըրքաա , խոհէճ
 խոսարլանահայրլէրէ իհալէ օլճո-շար-ը իճապը :

Ի բոյ հրոյ առնուլ զվրէժս յայնցանէ ,
 ոյք ոչ ճանաչեն զաստուած . և ոյք ոչ հը-
 նաղանդին աւետարանի տեառն մերոյ յի-
 սուսի քրիստոսի . (Բ . Թէս . Գ . 8) :

Օ լցեալան ամենայն անիրաւուք . . .
 արժանի են մահու . և ոչ միայն ոյք զայն
 առնեն , այլ և ոյք կամակիցն լինին գոր-
 ծելեացն . (Կորնթ . Գ . 29—32) :

Լ՛հ մեճ է անկանիլ ՚ի ձեռս աստու-
 ծոյ կենդանուոյ . (Եբր . Ժ . 31) :

Ե .

ՔՒՄ ԻԼԵ

ԵԱՆՒ ՕԼ ԿԻՒՆԱԿԸ ՔՒՄԼԵ՞Ր ԻԼԵ ԻՇԼԵՄԻՇ
 (Ֆազաթի իսիմ իսպէ՛ՏԵՂԱ :)

Ընհաւամտ իլէ մի , հաւատացեալ իլէ մի .
 Աիլէթի իլէ մի , միլէթի ախէր իլէ մի .
 Աքրապա՛ իլէ մի , ախէրի իլէ մի .
 Այլընը՛ մը , արքատա՛շ իլէ մի . եւ այլն :

Օ ի՛ր օլան ու՛ Ֆիլիքրփէն , եախո՛ւ եալընը
 շրընփան մի և նոյն կի՛նակըն աշքուշք աշնաշք
 փրքա՛ խոհե՛մ խոսփողանակայրլէրէ իհալէ օլմո՛ւ
 փոսր իճասլը :

Ար ուրացի զիս առ աջի մարդկան , ու
 րացայց և ես զնա առ աջի հօր իմոյ . (Տափթ .
 Ժ . 33) :

Հանեալ ՚ի ցամաք , և նստեալ ժողո
 վեցին զքարի բարին յամանս . և զխո
 տանն ՚ի բաց ընկեցին . (Տափթ . ԺԳ . 48) :

Ալ իջցէ հուր յերկնից՝ առ ՚ի յաս
 տուծոյ՝ և կերիցէ զնոսա . և զզօրագլու
 խըն նոցա սատանայ՝ որ մոլորեցոյց զնոսա .
 և արկցէ զնոսա ՚ի ծովն հրոյ և ծծմբոյ ,
 ուր էր գաղանն , և սուտ մարգարէն . և
 չարչարեացեն զտիւ և զգիշեր . (յայտ . Ի . 9) :

Եւ դատեցան մեռեալքն ՚ի գրեւոցն ըստ գործոց իւրեանց . (յայտ . Ի . 12) :

Օ :

ՆԱՍԸԼ

ԵԱՆԻ ՕԼ ԿԻՆԱՅԸ ՆԱՍԸԼ ԻՇԼԵՄԻՇ

Պիւէրէք մի , պիլմէյէրէք մի .

Իստէյէրէք մի , իստէմէյէրէք մի .

Ֆիքր իլէ մի , սէօղ իլէ մի .

գործ իլէ մի . եւ այլն :

Օ ի՛հր օլան որպիսո-նի-նչարքան , թի և նոյն կի-նահըն աշքւշք աշնաշքլարքա , խոհե՛ճ խոսսո-լա-նահայրէրէ իհալէ օլճո-շոո-ր իճասլը :

Քաղեցէք նախ զորումնն , և կապեցէք զայդ խորձու՛նս առ ՚ի յայրել . և զցորեանն ժողովեցէք ՚ի շտեմարանն իմ . (Տպ . ԺԳ . 30) :

Այլ ահեղ ակնկալու թիւն դատաստանին , և նախանձ հրոյն , որ ուտիցէ ըզհակառակորդսն . (Եբր . Ժ . 27) :

Օ ուլաց , անհաւատից , սպանողաց պոռնկաց , կախարդից , կռասպաշտից , դեղատուաց , և ամ սաց , ամբարշտաց , ուրոց բաժինն ՚ի լճին այրեցելոյ հրով և ծըծըմբով . (յայտ . իմ . 8) :

Լ :

Վ Ա Ք Թ Ը Ն Ը

ԵԱՆԻ ՕԼ ԿԻՒՆԱՏԸ ՆԷ՞ ՎԱՔԸԹ ԻՇԼԵՄԻՇ

Կէճէ՞ մի, կիւնտիւղ միւ .

Նէ՞ քատար վաքըթ օլմուշ .

Հալեա իշլէր մի .

Սուրբ եկեղեցիմիղին հա՞նկը կիւ-
նիւնէ քարշը . եւայլն :

Օ ի՛չր օլան վազըլլարըն թէրէճէլէրիւսէն՝ յի
ւ նոյն կիւնտարըն աշըրըրըն աշնաշըրըրսա՝ խոհե՛մ
խոսարձանահայրէրէ իհալէ օլմո-շար-ր իճասըր :

Օ ի յայանի են գործք մարմնոյ . շնուի,
պոռնկու թիւն, պղծու թիւն, գիջու թիւն,
կռապաշտու թի, կախարդու թիւն, թըշ-
նամու թիւն, հեռ, նախանձ, քարկուի,
հակառակու թիւնք, երկպառակու թիւնք,
հերձուածք, չարակնու թիւնք, սպանու-
թիւնք, արբեցու թիւնք, անառակուիք,
և որ ինչ սոցին նման են . զոր յառաջա-
գոյն իսկ ասեմ ձեզ, որպէս կանխաւն ա-
սէի, թէ որք զայսպիսիս ինչ գործեն՝
զարքայու թիմն աստուծոյ ոչ ժառանգեն .
(Գղտ . Է . 19—21) :

Ահաւասիկ եկն տէր , բիւրուք սրբօք
հրեշտակօք , առնել դատաստանն ըստ աւ-
մենայնի , և յանդիմանել զամենայն ամ-
բարիչսս , վասն գործոց իւրեանց , զոր
ամբարշտեցան . (յո-դ . ւն . 13) :

Ը .

Ք Ա Չ Ք Ե Ր Ր Ե

ԵԱՆԻ ՕԼ ԿԻՒՆԱՀԸ ՔԱՉ ՏԵՓԱ ԻՇԼԵՄԻՇ

Չիւն պիր կիւնաս տէֆա տէֆա
իչէնտիքճէ աղըրլաշըր .

Հաթտէ սովորութիւն օլուր . ևն .

Օրոր օլան սայըլարըն թերեճէլէրինփէն՝ Ռ
և նոյն կիւնահըն աղըրլաշըր աշնաշըլարդաս . խոհեճ
խոսարձանահայրլէրէ իհալէ օլճո-շարուր իճասլը :

Ամենայն ծառ որ ոչ առնէ զպտուղ
բարի , հատանի՝ և ՚ի հուր արկանի .
(Տափե . ք . 7) :

Այլցեն հրեշտակք , և մեկնեացեն ըզ
չարս ՚ի միջոյ արդարոց . (Տափե . Ժք . 49) :

Հասցեն ՚ի մթերս մեղաց իւրեանց
տագնապեալք , և կշտամբեացեն զնոսա
յանդիմանն անօրէնութիւնք իւրեանց .
(ԻՏասփ . ք . 20) :

Թ .

ՕՐԻՆՔ ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ

(Եւեյ . ԺԹ . 20-ի . 1) :

1 Ես եմ տէր աստուած քո . . . մի ու
 նիցիս քեզ զայլ աստուած՝ բաց յինէն . .
 Արգելու- շէշս՝ որք էն . անաստուածութիւն
 կապալաչտութիւն , անհաւատութիւն ,
 հերետիկոսութիւն , հերձուածողութի ,
 թերահաւատութիւն , ուրացութիւն ,
 յուսահատութիւն :

Եանի ալլահ-ըղլըք , Բո-լ-բերե-լ-լիք , արիսիլ-
 լիք , հերեպիհուլո-ք , հերձո-ածողլո-ք , Ինանմա-
 մաղլըք , Ինսեար ել-ժեքլիք , ումո-պ Ինսիքլիլի ,
 եւայլն :

2 Մի արասցես դու քեզ կուռս , ըստ
 ամենայն նմանութեան , որ ինչ յերկինս
 և որ ինչ յերկիր ՚ի խանարհ , և որ ինչ
 ՚ի ջուրս ՚ի ներքոյ երկրի . . . մի երկիր-
 պագանիցես նոցա , և մի պաշտեսցես ըզ
 նոսա . . . Արգելու- շէշս . որք էն՝ նիւթա-
 պաշտութիւն , աւելորդապաշտութիւն ,
 կախարդութիւն , թովչութիւն , հմա-
 յութիւն , և կեղծաւոր աստուածապաշ-
 տութիւն , սուտ պաշտօնասիրութիւն ,

2995

Տիասպաշտու թիւն . . .

Եւանի բո-լբերեւիւնք , պեհո-պե շեյերե ե-
 ճան կեկերեք , պե-յի-ճի-լեք , սեհերպաղլըք , Ֆալ
 ճըլըք , Ռ-բայի եօլլո- ալլահա ինանճաք . Եալան
 սօֆո-լո-ք , նաֆիլե ապեկեկերե Ռաբընճաք , Էն :

3 Սի առնուցուս զանուն տեառն աս-
 տուծոյ քոյ 'ի վերայ սնտեաց . . . Արգե-
 լո- զժեղս՝ որք են . յիշել զանուն աստուծոյ
 թեթեւամտութեամբ , հայհոյել , անի-
 ճանել զաստուած՝ զսուրբս՝ կամ զմարդի-
 կրս . առանց հարկի՝ կամ աստու թեամբ երդ-
 նուլ , բարխեցաբար աղօթել , խօսիլ՝ ծի-
 ճաղիլ յե կեղեցւոջ , զբանս սուրբ գրոց յի-
 շել վայրապար , կամ զբանս սուրբ գրոց
 մեկնել ճամած ու թեամբ :

Եւանի ալլահըն իսթինի անճաք՝ Գօլայճա Կա-
 ֆիֆճե , չի-ֆի-ր եկեք , ալլահըն իսթինի՝ ալեղ-
 լերի՝ եսխո-լ ինսանլարը՝ նալլեկեկեք , իսթիղա-
 սըլ եկերե՝ եսխո-լ Կախսըլ եկերե եկեթն եկեք ,
 Ռ-բայիճե աս-վա եկեք , սո-րբ եկեղեցի պերո-
 նիւպե սեօլ սեօհպեկ եկեք , կի-լեք , սրբալան
 չելլաճարը՝ պեհո-պե եկերե անճաք , իլլե սո-րբ չի-

Բասպարճընն հե-ղել Քիտրլերէնի՝ աղնամայարա՛ս
ո-յար ո-յմաղ՝ եյրէ պե-յրէ- Տասնա վերձէ՛ս . և
այլն :

4 Յիշեա սրբել զօրն շարթու . . .
այսինքն . զկիւրակէս և զօրս հանգիսա-
ւորս . . . Ա՛րգիւ- զՏէրս մե՛նայն Ռզանչականն
Գործոց և Բանից , և դարարել յամե՛նայն Տարժնա-
կան աշխատանաց , 'ի գնեւոյ , 'ի վաճառեւոյ ,
յերկրագործու թե՛նէ , յարուեատական աշ-
խատու թեանց :

Հանի ճի՛թ զարարել մե՛ւելի վե՛ թեւմելի
ասիսի եւթմայո-սպ՝ իե՛նէ ասցիւր շարճաստան՝ կերո-
յէ օլմա՛ս . . . ալմա՛ս , սաթմա՛ս , բե՛նչպիւրի՛ս , ես-
նաճիւլըս ասցիւր զե՛նակաթլար , եւ այլն :

5 Պատուեա զհայր քո և զմայր . զի քեզ
բարի լինիցի . . . (և զայլ ամենայն անձի-
նրս՝ որք առաջնորդեն մեզ 'ի հոգեւոր և
'ի մարմնաւոր բարիս . . .) Ա՛րգիւ- զՏէրս՝
որ՛ էն . անհնազանդու թիւն , օրինազան-
ցու թիւն , ապատամբու թիւն , ապերախ-
աու թիւն :

Հանի , ինաստիւրդլըս , այլն պօղմա՛լըս , ասիլի՛ս .

ՀԵՆ

նամբէօրլո-ք . եւ այլն :

6 Ա'ի սպանաներ . . . Արգելո- զժեղս՝
 որք էն , սպանանել զինքն , եւ սպանանել
 զայլս . ցանկալ մահուան այլոց՝ եւ իւրրն .
 գաննել , վիրաւորել , ստել , նախատել ,
 մատնել , կռուիլ , բամբասել , եւ սպանա-
 նել հոգւով , չար խրատս կամ օրինակս
 մեղաց տալով զայլթակղեցուցանել զայլս :

Աննի , չենքի-սինի՝ ետխո-ի ախերի եօլքի-ը-
 թէք . չենքի-սինին ետխո-ի ախերին եօլի-մի-նէ ար-
 զո- իթէք , քեօլթէք , եարալամաք , խօրլամաք , սի-
 թէճլէթէք , խամաղլամաք , նիղաղալմաք , ֆասլ
 էթէք , ճան թէլէֆի , եանի՝ շեր նասիհաթլեր վե
 շեր եպրեթեր վերի՝ ախերլերի շէլէնքիթէք , եւ
 այլն :

7 Ա'ի շնար . . . Արգելո- զժեղս ամենայն
 շար պղծո-իեան սրբի՝ լեղո-ի՝ եւ գործոյ . . .
 զոր օրինակ . շար մտածմունք , ցանկու-
 թիւնք սրտի , զազիր խօսակցութիւնք
 եւ երգք , հայեցուած , գիշու թիւն , շօ-
 շափմունք , շնութիւն , պտունկութիւն ,
 սոգումական . . . Արգելո- եւ զչար պատճառս

ամենայն շնոթեան . . . որք էն՝ արքեցու-
թիւնն , որկրամուլութիւնն , դատարկութի ,
պիղծ պատկերք և մատենանք , մուրեցու-
ցիչ ընկերք :

Այնի , շէր Տիւղապար , եի-րեօին շէր ար-
ղէ-լէրի , նաբաք սեօնպէի-լէր՝ վէ թի-րի-լէր ,
ՏեյիլլէնՏէք , նէ-Ֆիս թէ լէ Ֆի , օքլամաք , զէնա , սորո-
մականոթի-ն , (պո- կի-նաւարըն սեպէպլէրի)
սէրհօշլո-ք , շէշոշալլըք , իշիլլէք , նաբաք սի-
րէի-լէր՝ վէ քիթապար , էանշուշ արքապաշար , եւ
այլն :

8 Այի գողանար . . . Արգելո- շէշս՝ որք
էն . ամենակերպ գողութիւնք՝ և յա-
փրշտակութիւնք . անիրաւ դաշնագրու-
թիւնք , վաշխառութիւնք , արծաթսիրու-
թիւնք , խաբէութիւնք 'ի վաճառօ , խար-
դախութիւնք 'ի կշիռս , գնել զգաղանի
իրս , զրկել զաղքատս , հատանել զվարձս
մշակաց և ծառայից , չհատուցանել՝ ըզ
պարտս և զգտեալ իրս :

Այնի , հէր պիւր թի-րէ- իրսըլլըք , քաբըճըլլըք ,
հասարղ քալիլ՝ վէ ճո-ամեյեճիլլէք , ահճէ սեվիէք ,
սիւր-իթա էալանարը , հօլլէ-լէրպէ վէ թարթը-

լարաս հիւնդասուրս , խորսըլանճըլ ճալի սալըն սը-
 ճաս , Ֆասըլարը զո-լո-ճլամաս , ի-ճըլի ի-ճըլի-ճըլի-ճըլի ,
 պօճ վերճըլի . եւ այլն :

9 Այի սուտ վկայեր զընկերի քու մտէ . .
 Արգիւր- զՏեղս՝ որս են . ստաստու թիւն ,
 վաստահամբաւ թի , չարաստու թիւն ,
 քսու թիւն , բամբասանք , յանդուգն դա-
 տողու թի , երգիծանք , բանակու ու թի ,
 գովել զանարժանս , մասնել զգաղտնի
 խորհուրդս :

Անի , ետանճըլըս , ի-սվայ ելի-ճըլի , ի Ֆիլիթս ,
 սէօլ ասըլ շարճաս , Ֆասլ ելի-ճըլի , պի բեր-
 վա շերահատիլանճաս , ի-րիս աղըլի-ճըլի , ի-ճասի-
 ճըլի ելի-ճըլի , լայրսըլը ճըլի ելի-ճըլի , ի-լի սըլա-
 ըլ ալիսար ելի-ճըլի . եւ այլն :

10 Այի ցանկանար կնոջ ընկերի քո .
 մի ճառայի նորս , եւ մի աղասնոց նորս ,
 եւ մի ամենայնի՝ որ ինչ ընկերի քո իցէ . .
 Արգիւր- զՏեղս ամենայն լար ցանկո-թեան սրբի .
 յորմէ ելանէ ամենաչար , ախան նախան-
 ճու թեան՝ եւ այլ բաղում . . . :

Անի հասսիլի՝ ի պո- հասսիլի-գիւն ճըլի ի-

նահար ի վերի կե վեր . եւ այլն :

Օւ ի շէնքն կի-նահ , պո- փասնաբանելոյ օ-
րէնք վերին քաչընճըսընա քարըլ օլպո-ղո- աղնալըլ-
պըքաթա խոհեճ խոսպո-լանահայր վերի եհալե օլճո-շ
պո-ր ի ճապը :

1 Հպարտութիւն եւ մատուներ նորա .

Փառասիրութիւն , սնասիրութիւն ,
յանդգնութիւն , պարծանք , անհնազան-
դութիւն , բարկութիւն , ատելութիւն ,
վրէժխնդրութիւն :

Պօպո-լլո-ք , Իպիւրէք , Էօյի-նժէք , Բերվա-
ւըլլէք , ԻՖիիկար , Ի-ասիւսըլլէք , Իլլոս , Կի-շ
ճանլլէք , Ինիիգամ :

2 Ագահութիւն եւ մատուներ նորա .

Գողութիւն , խաբէութիւն , մատ-
նութիւն , ստերդմնութիւն , անիրաւու-
թիւն , նասիանձութիւն , մարդասպանու-
թիւն , անձնասպանութիւն , ուրացու-
թիւն :

Թամահեթարլլէք , Խըսըլլէք , ալպապըճըլլէք , Խա-
ճալլէք , Էալան եկօին , Կաքսըլլէք , Կասսեթի , ախե-
րի՝ վե քեհպի-սինի Էօլպի-րժէք , Ինքեար :

3 Նշխարստհու թիւն և մասունք նորա .

Ննանագիտութիւն , արուագիտութիւն , կուսապղծութիւն , շնութիւն , պոռնկութիւն , գիշութիւն , վիժումն սպանութիւն :

Թիւն կի-նահլերի , հայվանաթիւն , (սորո-Տակաս) . պիտի ինչ զինա , Ֆայիլիլի , Բիլիլի , նիֆիւ թիւնի , շճո-ս թիւնի , Գանլըլը :

4 Նախանձ և մասունք նորա .

Նտելութիւն , տրտունջ , չարաստութիւն , զրպարտութիւն , ուրաստութիւն չարն , տրտմութիւն ի բարին այլոց , գողութիւն ամենակերպ , սպանութիւն :

Հասակի . . . Գի-շմանլը , զէմմ , Կէմմ սեօղ , իֆարա , Կիւրիւն Կիւրիւն շաղլը , Կիւրիւն Կիւրիւն Կիւրիւն Կիւրիւն , Կիւր Կիւր թարգ իւրըլը , Գանլըլը :

5 Նարկութիւն և մասունք նորա .

Ննէճք , նզովք , երդում , չարամաղութութիւն , հայհոյանք , սպանութիւնք , յուսահատութիւն , ուրացութիւն :

Խըրս . . . արիւրէւրս , իլենճ , նալլէլ , էէֆն ,
պէփփո-լա , ի-Ֆի-ր , Գանլըլըս , ուճո-պ ի-սի-լ-
լիլ , ինսէար :

6 Արկրամոլու թիւն և մասունք նորա .
Եթամսու թիւն , անասնաբարոյու-
թիւն , ծուլու թիւն , դատարկու թիւն ,
խենեչու թիւն , գողու թիւն , արբեցու-
թիւն , դիւախան բարկու թիւն , հայհոյ-
անք , սպանու թիւն , բղջախոհու թի ,
յուսահատու թիւն , ուրացու թիւն :

Պողաղ էսիլի օլմա , Ֆիսիլ ի-օրլի-լի , հայ-
վանի Ռասիլի , Ռեմիլլի , իլլիլի , իլլիլի-
լի , իլլիլի , ճի-նի-նիլի-ս , լեյիլի իլլիլի , ի-
Ֆի-ր , Գանլըլըս , ի-ճ Ֆիսիլ , ուճո-պ ի-սի-լ-
լի , ինսէար :

7 Օուլու թիւն և մասունք նորա .

Եամբասանք , դատողու թիւն , ատե-
լու թիւն աստուածային իրաց , յուսահա-
տու թիւն , մարմնասպաշտու թիւն , քնա-
սիրու թիւն , արբեցու թիւն , արկրամո-
լու թիւն , գողու թիւն , անհնազանդու-
թիւն :

Թե՛նայլ լինէ՛ . . . Ֆասլ, շէրահաթլամատ, ալ
լահանի Տապաթէլէրի խօրլամատ, ու՛մուփ քէսիկլէ-
ղէ, իե՛նէ իաթընմատ, ույ՛նու սէվթէ՛ք, ճի՛նի՛ն-
լէ՛ք, շէլլօշալլէ՛ք, իւրըլլէ՛ք, ինտաթլալլէ՛ք :

Օլիշէնէն կի՛նահ, պո՛ւեկաթի Տահապոս-
լարըն հանկըսընփան օլփո՛ւղո՛ւ աղնալլալլէքփա՛ս խոհե՛մ
խոսաթոլանահայրլէրէ իհալէ օլմո՛ւղփո՛ւր իճասլը :

Խոսաթոլանահայրըն

Իողո՛ւթի՛ն վէրէ՛թէ՛ճէ՛ք Տապաթէլէրի :

1 Իանահանու թիւնու պիր եանա պը-
ուաքարաթ՝ քայկըսղլըլ իլէ դայէթ ֆարղ
օլան տին մատտէլէրինի էօյրէնմէյիպ՝ պի-
լէմէյէն ատէմլէրէ :

2 Աիւնահլարըն սէպէպլէրինտէն՝ հէր
նէ իսէ՛ կէրի տուրմայան ատէմլէրէ :

3 Ա՛էմի խուլուիլը քալտըրըպ, կիւ-
ղէլճէ խաղաղու թիւն էթմէյէն ատէմլէ-
րէ :

4 Իամինի քըուտըղը ատէմին՝ իամինի թէ-
միղէ չըքարմայան ատէմլէրէ :

5 Հալի վաթթի եէրինտէ օլուպ, պօու-
ճունու վէրմէյէն ատէմլէրէ :

6 Եւ յօվթէքեար օլամատրդի թիճարե-
թին իչինէ կիրիք տէ , պիր չօք ասեմլե-
րէ պէօյիւք պէօյիւք քէտերլէր վերէն
ասեմլերէ . . . :

7 Մէն օլմուշ զէնահաթլարը իշէյէն
ասեմլերէ . . .

Եւանի քալպաղանլըք , քումար , մինա-
սիպէթսիղ սիւրէթլէր եաղմաք . . . պա-
խուսուս սաղմոստան , աւետարանտան ,
նարեկտէն , պիրէր գլուխ կամ պիրէր
տուն եաղըք՝ մուսկալար թիճարէթինէ
քալքըշան քրիստոնեայ կիպի ասեմլե-
րէ . . . : Տէմէք օլույօր քի՝ Աստուածա-
յին և սրբազան շէյլէրի անսուրբ եղա-
նակաւ քուլլանմաք . (որ է մեղք մահա-
ցու . վէ տանաքանեայ օրէնքին իքինճի-
սինէ քարշը . կարդա՛ , ելէց . ի . 5) :

Նիւթապաշտութի , աւելորդապաշ-
տութիւն , կախարդութիւն , թովչութի ,
հմայութիւն , կեղծաւոր աստուածապաշ-
տութիւն , սուտ պաշտօնասիրութիւն ,
ծիսապաշտութիւն , և այլն :

Ի ժամանակս յետինս , քակտեացին ու-
մանք ՚ի հաւատոցն , և հայեացեն յայսս

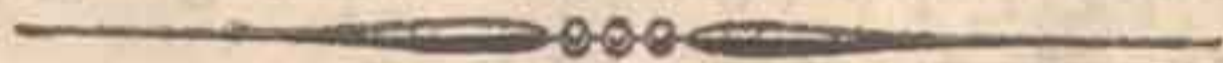
մուրրու թեան , և 'ի վարդապետու թիւնս
դիւայ . (Ա . ԳԻՏ . Դ . 1) :

Քանզի յայտնելոց է բարկու թիւնն
աստուծոյ յերկնից , 'ի վերայ ամենայն ամ
բարչտու թեան և անիրաւու թեան մարդ-
կան . . . որք զճշմարտու թինն աստուծոյ ,
անիրաւու թեամբ ունիցին . (Կոռն . Գ .
18 . 21 . 25) :

Մա աստուածամարտ և դիւահաղորդ
անձանց ամանց :

Այ կախարդ , շէյթանբէրէստ ատէմ . . .
Ալլահ թաալէնին՝ նալլէթլի քիմնէլէրի
իլէ իւլֆէթ իտիւպ , մուսկալար , չըզլը-
լար , սուլար , թիւքիւրիւքլէր , իւֆիւր-
մէլէր , Եօքլայըլար , տիւյիւմլէր , բաք-
լար , քուրչունլար վէ պունլարա տայիր
տահա չօք շիրքին , մուրտար վէ եալան
զիւյիւմլէր իլէ՝ կէճէ վէ կիւնտիւզ մէշ-
ղուլ օլուպ ինքեար իյլէմիշ օլտուղուն ,
օլ միածին Յիսուս քրիստոս սահապըմը
զըն՝ բիւր զաղէպ շէհրէսինէ դատաստան
կիւնիւ պարլպ քօքքմայաճարմըսն . . .

էօրֆլիւ կէօղլէրինի չէվիւրիպ, եաղմուրլար
տօլուլար կիպի՝ պաշննա եաղարրտրղը հի-
սապսրղ վէ նիհայէթսիղ ելլարրըմ քա-
ղէպլէրինտէն քօրքուպ թիթիւրէմէյէճէք-
միսին . . . իշտէ միածին Յիսուս Քրիստոս
սահապրմրղ տայանըմաղ էղիյէթլէրտէն
սօնկրա՝ խաչ աղաճը եիւղէրինտէ սէնին
իչիւն տուռուպ էօրֆլիւ սէտա իլէ պա-
ղարրօր, հիչ աճըմաղմրսրն . . . կրկին ան-
գամ կը խաչես՝ գիտէս մի :

Խոստովանաորդի քարղ օլան Տապալէլէր :

1. Շու էօմբիւմիւղին հէր պիր տա
քիքէ սինտէ՝ էօլէճէյիսիղի հաթըրտան չը
քարմայուպ, կէօլէտիպ տուրմաք. (սղճ .
լը . 5 . 6 . և ճթ . 9 . 10) :

2. Նէ վաքըթ էօլէճէյիղ, նամար էօլէ
ճէյիղ, վէ նէրտէ էօլէճէյիղ, քի պուն
լար մալիւմ տէյիղ . պու մալիւմսիւղլիւք՝
միւտայրմ հաթըրմըղտա օլուպ ունութ
մամաք . (շ-ի . ժք . 20 : Տապի . իդ .
41 - 45 . և իե . 6) :

3. Սիւտայրմ քէնտիմիղի թէֆտիշ
իթմէք . եանի՝ ուղղափառ սուրք հա
ւատքըմըղ վաճ մը . վէ ախէր նէ քաղի
լէթիսիղ վար . (Բ . կորն . ժդ . 5 : Ա . պիմ .
ւն . 19 : Գործ . իդ . 16) :

4. Վօլիւմ վաքթըմըղտա՝ բիւշման օ
լաճաք պիր ամէլտէ պուլունմամաք . (Ա .
կորն . ժւն . 31) :

5. Ալլահ թաալէնին՝ պիղլէրէ հա

զըրլատըղը նիհայէթսիղ սալթանաթընը
կէօրմէյէ , քէնտիմիղի քայրէթլէնտիրմէք .
(Էիւլ . ւմ . 23 : Բ . Կիճ . Դ . 6 — 8) :

6 . Լամբիմիղի վէ վասիյէթիմիղի էվ
վէլինտէն նիղամընա քոյմաք . (Եսայ . Լը .
1 — 8 : Ճնն . Իէ . 5 . 6 : Գ . Բագ . Է . 1 — 10) :

7 . Հաստալըք , իսթիյարլըք , Եա
խաւթ ախէր պիր վուգուաթ իլէ էօլիւ
միւմիւղիւն վաթթը սահաթընա իհթի
քաթ վէ ումուտ իլէ շաղ Եիւրէք քար
ըը ըըքմաք . (Ղո՛ . Է . 29 : Գործ . Է . 58 :
Բ . Կիճ . Դ . 6 — 8) :

8 . Արդար (սալիհ) քիմսէլէրին էօ
լիւմիւ զայէթ րահաթ վէ քօլայ տըր .
Եանի պիր ույգու կիպի . (Բ . օրի՛ն . Լւ .
16 : Բ . Բագ . Է . 12 : Իմաստ . Դ . 3 : Տարաբ .
Թ . 24 : յ՛լէ . Ժւմ . 11 : Գործ . Է . 59 . Լ
ԺԴ . 36 : Ա . Բէս . Դ . 12 : Վէ քայէթ էյի
տիր Ալլահ թաալէնին հուղուրունտա .
(սաղճ . ՃԺԷ . 15 : Իմաստ . Դ . 1 . Լ Դ . 7 :
Բ . Կորնի . Է . 1 : յայտ . ԺԴ . 13) :

9. Պու սէքիզ Ֆարդլէրտէն մանտէ՝ ե-
կեղեցական վէ աշխարհական օրէնքլէրե
հնազանդ օլմաք . (Տարի . Գ . 11 : Ղ . 1 . 13 .
5 : Էբր . ԺԳ . 7 . 17 : Կոռվ . ԺԳ . 2 - 8 :
Տապի . ԺԷ . 23 - 26 . և Իբ . 21 : Կի . Գ .
1 : Ա . պէ . Բ . 13 - 19) :

10. Իճապ օլան վաքրթլէրտէ՝ (Օլ-
նուկ , Օլաթիկ , Վարդավառ , Վստուա-
ճաճին , Խաչ , պսակ , հաստալքք , եօլ-
ճուլքք , յղի գարըլար) . կատարեալ ա-
պաշխարու թեամք սուրբ հաղորդու թի
ալմաք . (Տապի . ԺԳ . 19 . և ԺԷ . 18 : յով .
Է . 21 - 24) :

Մասունք կատարեալ ապաշխարութեան :

1 . կատարեալ զղջում : 2 . կատարեալ
խոստովանու թիւն : 3 . կատարեալ գար-
ձում : 4 . կատարեալ հաւատք : 5 . կա-
տարեալ վճարում :

Կապարեալ շշջո՛ճ :

1. Սահիհ իւրէքտէն վէ պիւ թիւն
կիւնահլար իշիւն օլմաք . (Բ . Բագ . ժք .
7 - 18 : սաղմ . ծ . 5 : Տապի . զ . 6) :

Կապարեալ խոստովանո-թի-ն :

2. Խոստովանու թիւնա օթու բնատան
էվլէլ՝ ճէմի կիւնահլարը հաթըրա կէ թի-
րէրէք պիր շէքվա շիքեայէ թ և օլաւնատ ,
կէ օղ եաշարը իլէ իքրահ վէ նէտամէ թ
կէ թիւրէրէք՝ եալընըղ բէնաի կիւնահլարը
հաքքընա իքրար իթմէք մօղրու ճա սա-
հապըմըղ Ալլահ թապէ հուզու ըլէրին-
աէ խոստովանահայր քահանայէ . (սաղմ .
լւ . 5 : Տապի . զ . 3 : Տարի . ւ . 5 : Գործ .
ժթ . 18 : սաղմ . զ . 7 : Տապի . իզ . 75 . և
է . 38 : յո՞ն . զ . 5 . 6 : ծննդ . լէ . 34
յո՞ն . ք . 13 : Դան . ժ . 3 : շո-ի . ժք . 13 :
հատուցանել զըկէ լոյ . շո-ի . ժթ . 8) :

Կապարեալ Դարձո՛ճ :

3. Ղէ մի կիւնահլարտան իյրէնիսլ՝ և ա-
քըն վէ ուզաք սէպէպլէրինաէն կէրու-

յէ օլարաք , առ արինու թիւն (Ֆաղիլէ թ)
ի շէ մէք . (սարճ . է . 13 : էսայ . ծէ . 7 : յու
էլ . ք . 12 : զառ . ւ . 3 : էղէի . ժի . 6 . և
լի . 11 . 12 : յի . ք . 8 , 9 : ճարի . է .
29 . 30 . ժի . 6 — 10 : շի . ժէ . 14 — 18 :
Գործ . ք . 19 : յաի . ք . 8 . և է . 2 : էբր .
ք . 16 . և ժ . 22 : Ա . Իրնի . ք . 13) :

Կապարեալ հասարակ :

4 . Օղջացեալ քիմսէնին՝ Հոգին սուր
բուն շնորհքու իլէ , սահապրմըղ Հայր
Մտուածըն իբրարլարընը , վէ սահապր
մըղ Յիսուս Քրիստոսուն պիղլէր իշիւն
չէքաիքլէրինի թանրուպ զայէ թ մուհա
պէ թ իլէ սէվէր օլմասը . (սմբակ . ք . 3 :
յի . ւ . 22 . ք . 16 . և ժէ . 8 : Գործ .
ժ . 53 . ժի . 31 . իի . 16 : հոով . ք . 25 .
ք . 16 . է . 17 : Ա . Իրնի . ք . 17 : Գաղատ .
ք . 20 . ք . 11 — 27) :

Կապարեալ լճարոմ :

1 . Աղորմութիւն : 2 . Օմնապահու
թիւն : 3 . Աղօթք :

1 . Աղորմութիւն : Հոգեւոր և

մարմնաւոր սղորմու թիւնլար իլէ՝ միւհ
տաճ վէ խղճալի ատամլարը վիքայէ իթ
մէք . (Լաբին՝ մի գիտասցէ ձախ քո .
Տապի . զ . Ե . 7 . զ . 1 - 4 . թ .
13 . իԵ . 30 - 40 : Ղ-ի . 4 . 10 . զ . 36 .
Ժւ . 47 . Ժզ . 9 : Գործ . Ե . 35) :

2 . Օրմնապահու թիւն կամ պահք :
Քէնտիմիլի սէմիլլէնտիրիճի եէմէքլէր
տէն մէն իտիւպ չափաւոր նեղու թի վիր
մէք . (յո՞ն . զ . 5 : Դան . Ժ . 3) : Նեղու
թիւնք զհամբերու թիւն գործէն . համ
բերու թի զհանդէս . (Կոռվ . Ե . 3 : Ղ-ի .
Ժւ . 13 : Տապի . իզ . 75 . զ . 16) : Հատու
ցանեւ զրկելոց . (Ղ-ի . Ժթ . 8 - 9) :

3 . Աղօթք : Աատարեալ Ֆիքրիմիլի
սահապրմը Ալլահա տօղրուլուպ , շք
նորհակալ օլարաք . քէնտիմիլէ մաքսուլ օ
լան յաւ իտե՛նականու թիւնու՝ խոնարհա
բար տիլէմէք : Ինդրեցէք նախ զարքա
յու թիւնն Աստուծոյ , և զարդարու թի
նորա , և այդ ամենայն յաւելցի ձեզ .
(Տապի . զ . 33) : Օ ի նա գիտէ զպէտս և

զկարիս մեր . առաւել քան զոր խնդրեմք և
խմանամք . . . զոր ինչ հայցեսցուք ըստ
կամաց նորա , լըսէ մեզ . (Ա . յովն . Է . 14 :
Տապի . Է . 7 : Ղուի . իբ . 40 . Ժամ . 5 . 13 :
Գործ . զ . 5 : Ա . իրիւն . Ժզ . 14) :

Իանչ ստորիս և հոգեշահի :

Աչինչ են պիտոյ բժիշկ ողջոց , այլ հիւ
ւանդաց . (Ղուի . Է . 31) :

Աչ եկի կոչել զարդարս , այլ զմեղաւ
ւորս յապաշխարու թիւն . (Ղուի . Է . 32) :

Ակն որդի մարդոց խնդրել և կեցու
ցանել զկորուսեալն . (Ղուի . ԺԺ . 10) :

Յիսուս Քրիստոս եկն յաշխարհ , փրու
կել զմեղաւորս . (Ա . Գիմ . ամ . 15) :

Աստուած ապաշտ ոք իցէ , և զկամս
նորա առնիցէ , նմա լըսէ . (յօհ . ք . 31) :

Արթուն կացէք այսուհետեւ , յամ
ժամ աղօթս արարէք . (Ղուի . իամ . 36) :

Սիրեսցուք զԱստուած . վասն զի՝ նախ
նա սիրեաց զմեզ . . . եթէ ոք ասիցէ՝ ե
թէ սիրեմ զաստուած , և զեղբայր իւր
ատիցէ՝ սուտ է . . . որ ոչ սիրէ զեղ

բայր իւր՝ զոր տեսանէ . . . զաստուած՝
 զոր ոչն ետես . զհամրդ կարիցէ սիրել . . .
 զի որ սիրէ զաստուած՝ սիրէ նա և զեղբայր
 իւր . (յովհ . ճ . 19 — 21) . եթէ որ
 սիրէ զիս , զբանն իմ պահեացէ . և հայր
 իմ սիրեացէ զնա . . . և որ ոչն սիրէ զիս ,
 զբանն իմ ոչ պահէ . և բանն իմ՝ զոր լըսէք՝
 ոչ է իմ , այլ հօրն , որ առաքեացն զիս .
 (յովհ . ժ . 23 — 24) :

Ար ընդունի զորդի , ընդունի և զկեանքս .
 և որ ոչն ընդունի զորդին աստուծոյ ,
 և ոչ զկեանս ընդունի . (յովհ . է . 12) :

Աի սիրէք զաշխարհ , և մի որ ինչ
 յաշխարհի է . . . աշխարհս անցանէ և
 ցանկու թիւնն , իսկ որ առնէ զկամս ւնի ,
 մնայ յաւիտեան . (յովհ . ք . 15 — 17) :

Սուացարձք՝ սրբեցարձք՝ արդարա-
 ցարձք յանուն տեսան մերոյ յիսուսի
 քրիստոսի . և ՚ի հոգին աստուծոյ մերոյ .
 (Ա . կորն . ճ . 10) :

Յիշեա զիս տէր՝ յորժամ գայցես ար-
 քայու թիւ քով . . . և ասէ ցնա յիսուս .
 ամէն ասեմ քեզ . այսօր ընդիս իցես ՚ի
 դրախտին . (լուկ . ին . 42 — 43) :

Խոստովանանքս քահանայէ :

« Պէնիմ է ֆէնտիմ .

« Ախէր վագրթտէ , պա խուսուս
խոստովանանքա՞ օթ ուրտուղունտա ինչա
Ալլաս հաթրրնտան չը քմազ , պիր սէ ֆիլ
պէնի ատէմ օլտուղուն , քի Ալլաս վէ քիլի
օլմուչսուն . լաքին պու խրղմէ թինին հէր
պիր ճէվապրնա Ալլաս թաալէնին սիւա
լի վար սանա , ճէվապ վէրէ ճէք սին . սա
քրն խաթրր կէօնիւլ սայմա . խոստովա
նատրդիլէրին իլէ թէքլիֆսիզ օլմա՞ թէք
լիֆլի օլ . ջիւն թէքլիֆսիզ իքաէն չօք ջիր
քինլիք չը քար . եօլտան սաքան քօյունլա
րը իւրքիւ թմէ . թաթլը նասիհաթլէր
սէօլէ . եանկրնա բուղիկեար օլմա՞ սու
օլ . կիւնաս քեարլարրն նէ սէ ֆիլ հալլէր
տէ օլտուքլարրնր վէ օլաճաքլարրնր տու
յուր , աղնատ . սահապրմրղրն թիւքէն
մէզ մէրհամէթ օլտուղունու քանարր .
պաք քի՞ տիւնեայա օլան մէյիլլէրինի քալ
տրրասրն՝ եախօտ աղալտասրն . զիրա ճէ

մի կիւնահլարըն քէօքիւ վէ պաշը տըր •
 շէրիհաթը տօղրու քէս • հէր քէշէ հաք-
 քը սէօյլէ • բօլիթիքանըն ալթընտան չօք
 կիւնահլար չըքար • ատիլ Ալլահըն , ա-
 տիլ վէղնէսինի էլինտէն պրաքմա՝ պօղմա՝
 տօղրու թութ • իստէր քիպար օլտուն ,
 իստէր ֆաքըր :

Աիւնահլարընըն հաֆիֆլէնմէսի իչիւն
 թիւրլիւ դէմինլէր , վէ թիւրլիւ տօլապ-
 ար չէվիրէրէք՝ իքրարլարընըն էյիճէ ֆէր-
 քինտէ օլ , քի սահի՛հ մի տիլ , վէ սահի՛հ
 նէտամէթ կէթիրմիշ մի , վէ եալընըրգ քէն-
 տի կիւնահլարընը , չըպլաք՝ թէք թէք
 սէօյլէմէնին եօլունու կէօսատէրէրէք , ինչա
 Ալլահ տահա սաք վէ օյանըք օլուրսուն
 էֆէնտիմ • վէ խոստովանաորդիլէրինիդ
 տախի՝ տիւնեա մէյիլէրինէ քաքըլմայա-
 րաք , սահապըմըրգ Ալլահ թաալէնին նա-
 դարընտա օլուպ , շնորհքլարըմըրգ արթա-
 րաք՝ եկայք օրհնեալք սէտասընա արժա-
 նի օլուրուղ » :

Գալուսպ Արամեան
 էպնակէրի
 Յ . Մ :

1831

